

Садржај:

- [Актуалне](#) :: 24.12.2003. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду студенти украјинистике имали су прилику да покажу своје певачко, глумачко и списатељско умеће
- [Интерв'ју](#) :: Студенткиња Милица Корњача разговара са амбасадором Украјине о питањима која би вас могла занимати
- [Переклади-Проза](#) :: Тарас Прохаско, Спаљено лето
- [Тема номера](#) :: Биографија Тараса Шевченка
- [Переклади-Есе](#) :: [Оксана Забужко, Шевченко и мит Украјине](#) (одломци); Григориј Грабович, [Шевченко као стваралац мита \(одломак\)](#)
- [Курсові роботи](#) :: Шевченко и Гогољ – концепција «мушке» и «женске» Украјине
- [Переклади-Поезія](#) :: Тарас Шевченко, Н.Н
- [Це цікаво](#) :: Последња љубав Шевченка
- [Переклади-Драма](#) :: Олександр Ирванец, Recording
- [Авторські роботи](#) :: На слово на слово
- [Відоме і невідоме про Україну](#) :: Руслана – Дивљи плес

Актуалне

24.12.2003. године на Филолошком факултету Универзитета у Београду студенти украјинистике имали су прилику да покажу своје певачко, глумачко и списатељско умеће.

Приредбу су својим присуством увеличали: украјински амбасадор Руслан демченко, аташе за културу Петро Бешта, декан филолошког факултета Ратко Нешковић, шеф катедре за славистику предраг Пипер, као и остали професори и студенти.

Публику је развеселио хор који сачињавају студенти прве године украјинског језика и књижевности, студенти друге године учења украјинског језика као другог а иначе треће године студирања руског језика, са професорком Тањом Гаев која води хор. Репертоар је укључио ауторске песме које су стекла славу као народне «Червона рута», « Я піду в далекі гори», песму са гуцулским мотивима савремене украјинске певачице руслане « Північна».

Приредба се наставила представом «Лажов са Литванског трга» савременог украјинског писца О. Ирванца. У представи су учествовали: Милица Корњача (студент руског језика), Марко Станисављевић (студент украјинског језика), Данијел Ђукић (студент пољског језика) и Лука Меденица (студент руског језика). Искоришћена је и прилика да се промовише наш часопис читањем радова студената који су објављени у истом.

Такође је промовисан је и украјинистички сајт, на коме се могу пронаћи све поребне информације везане за студирање, догађања на катедри, фотографије... На сајту се може пронаћи следеће:

- план и програм за украјински језик и књижевност
- опис испита са примерима
- распоред предавања
- ван наставне активности: хор, драмска секција, електронска верзија часописа
- украјинистика и србистика
- чланци из лингвистике и теорије књижевности
- рецензије, књижевни преводи
- библиографски подаци о професорима и студентима
- наша библиотека – ту се налази већина дела која се обрађују првој и другој години студија

- хроника збивања на катедри за 2002. годину
- линкови на: уџбенике, речнике, електронске библиотеке, библиотеке у Украјини, сајтове посвећене култури, историји, на инернету изложених часописа и претраживање

Још једном вас позивамо да посећујете наше мнифестације, обилазите наш сајт и, наравно, читате «Вікно»!

Интерв'ю

Нашој приредби присуствовали су и представници украјинског дипломатског кора – амбасадор Руслан Демченко и аташе за културу Петро Беита. Искористили смо прилику да разговарамо са амбасадором о свим питањима која би могла интересовати студенте и читаоце «Вікна».

Колико Украјинци познају српску културу?

Мени се чини да Украјинци познају српску културу, али су у принципу то академски кругови, то нису просечни Украјинци, то су професори и студенти виших научних установа, филолшке спреме. И ту имамо исто потенцијале које морамо искористити.

Шта мислите, шта се може учинити да се ове две културе приближе и међусобно упознају?

На томе морамо заједнички радити, то не треба да раде само министарства иностраних послова или председници, за то је потребно да буду остварени контакти између високих образовних установа, између катедри, хуманитарних организација. Због тога морају бити организоване размене студената, размене професора. Морају бити потписани одговартајући уговори о сарадњи између високих образовних институција. Као што је потписан уговор између нашег Универзитета и Универзитета «Иван Франко» у Лавову и кијевског универзитета «Тарас Шевченко». Та пракса стварања катедре украјинског језика овде, пракса стварања катедре српског језика у Украјини доприноси развоју сарадње у области хуманитарних наука.

Шта Украјина нуди будућим студентима да би их привукла да уче украјински језик?

То је прилично проблематично питање, за њега није довољно пет, шест минута. Због тога сте дошли на катедру. Апсолутно сам сигуран да ћете током проучавања наше културе, наше историје, традиције наше земље све више и више упознавати Украјину, наше дивне обичаје, традицију и све више и више сазнајући више ћете волети Украјину и украјински народ и културу.

Како је, по вашем мишљењу, организована катедра украјинског језика на Филолошком факултету? И шта ви мислите, шта би требало изменити?

У овом тренутку ми није једноставно да комплексно одговорим на ово питање. Али драго ми је, пре свега, што она постоји. Друга добра ствар је што су се на овој катедри скупили људи који воле Украјину, који је познају, који су прави носиоци

украјинске културе и украјинског језика. То су ентузијасте и високо образовани људи, професионалци. Изузетно ми је драго што катедра постоји и што је руководство Универзитета подржава, као и руководство државе, јер се на тој катедри баве пословима који су од важности за државу. И наравно, катедра има и имаће подршку украјинске државе и украјинске амбасаде у СЦГ.

Шта треба изменити? То је компликовано питање. Ако говоримо о правцима сарадње, онда њих не треба мењати, они су се усталили, традиционални су, мислим на академска питања, једино што би их требало проширити и додати нове погледе, који сигурно постоје, ако упоредимо моју и вашу генерацију. Све је у вашим рукама. Нова генерација има нове ставове и мора уносити у наше односе нове погледе и мора предузети нешто ново, нешто другачије.

Да ли се српски језик учи на неком од украјинских универзитета?

Да, српски језик је прилично популаран код нас, он се изучава на Кијевском државном универзитету, на Универзитету Иван Франко и на још два три универзитета, на пет универзитета постоји катедра за српски језик.

Да ли је школовање на факултетима у Украјини бесплатно или се плаћа? И колико се плаћа?

Постоји како бесплатно тако и оно које се плаћа. Пропорционално то је педесет према педесет. Ако говоримо о цени студирања. Оно је умерено, зависи од звања које желите да постигнете износи од 1000\$ до 3000\$ годишње.

А како је што се тиче стипендија?

Стипендије наравно постоје, њих добијају сви али (максимална сума) зависи од тога колико добро уче.

И за крај, какав је ваш утисак о овој нашој приредби?

Свидело ми се. Као прво свидело ми се што имате праксу организовања оваквих приредби. Допало ми се, такође, што је дошао велики број студената и што је оно што се дешавало на сцени изазвало код њих адекватне реакције. И наравно, драго ми је што руководство Факултета подржава овакве и сличне иницијативе на катедри за украјински језик.

Интервјуисала Милица Корњача

СПАЉЕНО ЛЕТО

Дан први

Нешто се променило. Већ је све другачије него јуче. Лето је напречац постало крај лета. Киша, не сасвим летња, већ ситно – ветровита, престаће, чини се, већ најесен, и неравнине кестенове коре – као чудесно корито кишних потока.

Преградивши такво корито прстима, нисам зауставио воду – она је пронашла други пут.

Али ја ћу ухватити ту јесен. Она ми неће измаћи. Ја сам је осетио још на почетку лета.

Та у лету има много лета. Сада је тешко рећи шта сам осетио. Али ја сам рекао – јесен само што није, она је већ овде, мада је мало.

Мени су одговарали: наравно, јесен ће ускоро, али нека прође лето: имаћеш јесен.

А ја бих поновио, јесен је могуће имати и лети.

Најсумњивији је онај период лета, када не знаш изјутра, да ли је почело већ сасвим другачије.

Данас је, чини се, почело.

Дан други

Постоји мишљење немогуће без мириса. Или: постоји мишљење чије категорије су мириси. Или: има такав тип мишљења где је мисао – мирис, мирис – мисао. Ако постоји такво мишљење – мирисно мишљење – мора постојати негде филозофија, за коју је мирис – категорија и премиса.

Тако и сноп божјег дрвцета, које је стајало целе године на орману, које је мирисало само на прашину, одједном, се поново вратио свом властитом мирису. Или: једног јутра (овог данас) мирис божјег дрвцета овладао је свиме: цео сноп престао је да мирише на прашину, као што је мирисао у зиму, пролеће и лето. То је уистину жиг јесени.

Али шта је јесен? Јесен је дух. Или: јесен је прилика. Или: јесен – то је поздрав. У сваком случају ми смо хтели да се поздравимо. Унапред смо изабрали малени приградски ресторан (малени шумски ресторан). Имали смо утисак да су зидови од чистог дрвета, прожети мирисом пржених печурака. Уз њих иде тамно пиво.

Нас двоје смо дошли аутом. Провалио сам да је она хтела пуно да пуши. Ваздух је мирисао на печурке, и осећало се ван кола. Те пруге ваздуха допирале су из тунела које смо могли посматрати до потпуно мрачног шумског зида. Јер подразумева се, да опраштање значи говорити, а не јести заједно.

А затим се киша није заустављала. Седели смо у ауту отворивши врата загрнули се ћебетом и причали. Она је тресла пепео на ћебе, који се распршио и наталожио на месту које је изгледало као талог у шољи кафе. Причали смо. Опустили смо се до те отворености да смо стигли до детињства. Киша је обливала прозоре. Јесен је хтела да потпуно угаси лето. Нисам се суздржао. Истрчао сам на кишу и ставио на стакло цели длан. Један тренутак поток се заустави испод длана. Видео сам је као црвену мрљу, а потом као белу мрљу. Затим сам је видео целу. Као кроз објектив фотоапарата. Или: као јасни акварел. Она ме је гледала и вероватно се осмехнула. Али ја то нисам могао да видим, јер је вода прешла преко руке и није више одустајала. Вода је победила, као ујутру. Али јуче ујутру.

Дошли смо до града. Фројд би све разумео.

Или: само би Зиги знао о чему нисмо говорили успут. Или: професор фројд би знао шта питати сутра. Али из сваке фразе о Фројду. Испливало би не сасвим то што је било с нама у граду.

Отишли смо право на железничку станицу. Она ће се упутити возом кроз Карпате и друге планине.

Дан трећи

По свој прилици ја бих осетио приближавање и септембра 1914. године и септембра 1939. године. Јер, због нечега, упорно сам предосећао овај септембар.

Али сада сам у вези са улицом.

Или: улица флертује са мном.

Цели дан сам провео с њом. Од хладноће, кишне празнине јутра, до препуног људи одраза мучног, помало нејесењег сунца у блиставој, од хиљаду претходних стаза, калдрми. Ова улица има карактер Латиноамериканке. Она је авенида. Она целог дана само пије кафу. Она тако попуњава бесмисао. Кафа је њен смисао.

Или: њен смисао је кафа.

Или: кафа је средство и циљ, циљ је кафа.

Или: кафа је кафа, кафа.

*Превеле: Симић Емина
Дрљача Здравка
Мијалковић Јелена*

ТАРАС ШЕВЧЕНКО
(09.03.1814 – 10.03.1861)

Тарас Шевченко својим ликом и делом у потпуности одговара представи о ствараоцима словенског романтизма који су уписани у анале националне историје као покретачи консолидације нације у условима националног угњетавања. Дакле потпуно се уклапа у стереотип оца модерне нације. Међутим лик и дело Шевченка у украјинском народу посебно се вреднују с обзиром на то да је овај песник незванично канонизован у националног свеца – његов портрет заједно са иконама може се наћи у скоро свакој украјинској породици, а збирка песама са симболичким називом КОБЗАР (извођач епских песама, живи извор националног сећања) налази се на полици у сваком дому, одмах до Библије. Статус националног пророка Шевченко је добио не само зато што је његово дело у условима неструктурираног украјинског друштва преузело на себе екстрапоетску функцију патриотског буђења, што је у својим делима одједном оживео најславније странице украјинске историје, што је створио нови национални мит, већ и зато што је тај статус и потврдио својим мученичким животом, те у његовој судбини Украјинци виде параболу историјског развоја Украјине, паћеничке, вековима угњетаване, али величанствене и раскошне на врхунцу своје историјске славе.

Тарас Шевченко је рођен 09.03.1814. године као роб-кмет. Сироче, које је рано остало без мајке, стиче основно образовање у сеоској школи, служећи ђакону. Ту је открио у себи склоност ка сликању. Ту склоност, иза које је стајао огроман таленат ускоро је запазио и украјински спахија Енгелгарт, којем је Шевченко припадао. Како би стекао свог дворског сликара, Енгелгарт школује Шевченков таленат – прво у Вилну, а затим у Петрограду.

У Петрограду Шевченко случајно упознаје истакнутог руског сликара, професора на Академији уметности, Карла Брјулова који је, одушевљен његовим талентом, насликао портрет истакнутог руског песника Жуковског и за средства стечена од продаје овог портрета откупио Шевченка из ропства, а затим га примио у своју класу на академији. Академију је Шевченко завршио са сјајним успехом, био је добитник њене сребрне медаље. Млади сликар постаје веома популаран у престоници руског царства. Изненада се испоставља да Шевченко пише дивне песме на свом матерњем украјинском језику. Те песме, које је он писао за своју

душу, његови пријатељи објављују 1840. године у збирци под називом КОБЗАР. Шевченко постаје славан. Њега позивају у најпознатије племићке куће у Петрограду, предлажу му наставак школовања у Италији, али је песник изабрао други пут. Одлучан је да посети Украјину, своје родно село, где су његова браћа и сестре још увек у ропству. То путовање у Украјину је постало за Шевченка кобно. После раскошног Петрограда гледа свој завичај очима пуним патње. Попут старозаветног пророка Јеремије на велељудним раскршћима говори на сав глас о мукама свог народа, патни коју нико не види и не чује. Тај ламент је ујединио кроз векове све Украјинце и оне мртве и живе, и још нерођене, у Украјини и ван ње.

Боравећи у Украјини Шевченко постаје члан словенофилског Тирилометодијевског друштва које је заговарало слободу и равноправност свих словенских народа. У царској Русији, која је у то време национално угњетавала три словенска народа – украјински, пољски и белоруски, такве идеје нису биле пожељне. После тајне дојаве чланови тајног Друштва су били ухапшени и прогнани. Шевченка као обичног редова шаљу прво на Урал, а затим и у киргиску пустињу на обали аралског језера., уз забрану да пише и слика. Достојевски је у својим Записима из мртвог дома уочио да нема већег понижења за човека од одузимања смислености његовом животу, приморавања на бесмислен рад или забране онога што чини суштину нечијег постојања. Такве перфидне идеје мучења људског духа успешно су коришћене у фашистичким логорима и на голим отоцима, и у Гулагу. Шевченко је сачувао здрав разум тако што је потајно стварао песме и цртеже и крио их у постави војничких чизама. Поезија овог периода из дубине потреса својим свепраштајућим али и бунтовним изразом.

После десет година робије Шевченко је амнестиран, враћа се у Москву као четрдесетогодишњи старац, што потврђују његови аутопортрети из тог периода. Његова једина жеља је да се настани изнад Дњепра у једноставном дому на брду, са којег би се ширио поглед на Дњепар. Није било суђено да му се сан оствари. Ускоро по амнестији умире – 10.03.1861. године. Сахрањен је по својој жељи, на врху брда са којег би се ширио поглед на Дњепар. Није било суђено да му се сан оствари. Ускоро по амнестији умире 10. 03. 1861. године. Сахрањен је, по његовој жељи, на врху брда са кога се простире поглед на Дњепар. Година његове смрти се подударила и са годином званичног укидања кметства, а у народу се то доживело као благодат коју је Шевченко остварио својим светачким животом. Од дана сахране и до данас не престаје ходочашће на његов гроб, а дани његовог рођења и смрти су постали дани националног окупљања свих Украјинаца у целом свету.

Универзалност Шевченковог дела, које поново и поново доживљава нове књижевнотеоријске интерпретације, проистиче из универзалности његовог мита Украјине који разоткрива на свим структурним нивоима кроз варирање мотива несрећне женске судбине која се у дубинској равни поистовећује са судбином Украјине.

ОКСАНА ЗАБУЖКО

ШЕВЧЕНКО И МИТ УКРАЈИНЕ

(одломци)

Нова проучавања Шевченка већ су се како – тако изборила са оним парадоксом, који је остао ван домета народњачке (и њене наследнице – совјетске) критике, али не само њих: чак је и Драгманов, из добре намере, тврдио, са њему својственом аристократском површношћу, да је Шевченко само знао за ратарство и своју Украјину, за коју је рекао да је нема друге на свету (била је потребна стогодишња еволуција теорија интерпретација, плус, наравно, мноштво украјинских националних катастрофа 20. века, да би коначно Пљущч и Шевелов успели да пречитају нетачно цитиран од сране Драгоманова стих. «Нема на свету Украјине» - не као апотеозу националне ексклузивности, већ као апокалиптичну визију света са Украјином избрисаном са маспе, свет без Украјине.

Шевченко заправо није понавао ни ратарство, ни реалну савремену Украјину, и из сасвим објективних биографских разлога није ни могао знати (спремајући се да статак својих година проведе са женом на имању о коме је он маштао, замолио је да у почетку са њима живи сестра Јарина «пошто моја жена и ја, иако смо у ропству и у раду одрасли, о простом сеоском животу не знамо ништа»). Оставивши Украјину као сироче (а још и као маргинални дечак, не као «господаревим сином» који се од малих ногу интегрише у аграрно-патријархално животно устројство), а у зрелом добу је ни краће или дуже посећује.

Шевченко, у праву је Б. Рубчак, идеално потпада под књижевни канон емигрантског песника. Дедовина у таквим случајевима – нарочито ако растанак са њом није добровољан – чврсто и асоцира у свести са изгубљеним рајем, златним веком, индивидуалне биографије- детињством, младошћу, временом невиности и чистоте (управо одатле потиче примећена од стране Грабовича асексуалност међуљудских односа, у свету Шевченкове утопије, иако је са друге стране ту и ехо хришћанског лика Царства Божјег, где су анђели исто тако бесполни).

Таква Украјина – земља детињства и истовремено оностраног блаженства, тј. у оба случаја без-свесног: пре-свесноги по-свесног стања – земља где је душа у «у својој кући», у вечној садашњости (детињство је улазак у индивидуе у време, својеврсна прототемпоралност, лишена сећања на прошлост, и у том смислу такође је у целини «сада»). У потпуноси, детљно се описује хронотопом вишњик око кућице (очигледно је да је истоимени хрестоматијски стих, који је написао Шевченко, у ропству, у тренутку максималног емоционалног стреса, који се активира у најдубљим структурама личности.

Ова «башта – рај» («Л») која је у последњим, самртним стиховима (а поки те, та се, та оне...) преноси се у жељену будућност душе – «сам Флегетон» - пре свега, чак и у својој неземаљској хипостаси, као топос рада, породице, љубавне блискости генерација (овде ћерка износи вечеру / а мајка хоће да је научи/ «вишњик око колибе»/ супруга седи сама у хладу/ са малом децом/ «подражавање Е. Сава) – или другачије речено конкретно – осећајних симбол духовног јединства «и мртвих и живих, и нерођених» земљама у Украјини и изван ње. Управо Шевченко има у

украјинској интелектуалној историји част да отвори овај синтетички поглед на своју националну (етничку) заједницу, као на јединствен, разоткривен у универзалном «отвореном» времену, и простору континуума. Управо под окриљем Шевченковог мита дошло је до рађања онога што можемо са пуним правом назвати украјинском националном идејом. Незнајући, у најбољем случају полу-познајући, за конкретно-историјску Украјину – провинцију Руске империје средином 19. века – Шевченко је успео да уопшти предмет својих детињих емоционалних фиксација, (који је, узгред, управо тако и замишљао:

И одрсах ја у туђини
И седим ја у туђем крају
И усамљеном мени
Се чини – лепшег нема
Ничег код Бога као што је
Дњепар и наша славна земља)
До нивоа идеала националног бића.

Превела: Снежана Ђулибрк

До самоспознаје себе као националног пророка Шевченко долази већ у периоду «три године»: оригиналан рукопис истоименог зборника који је он сам саставио, а у који је ушла поезија из периода 1843 – 1845. године и који је, уместо да постане тековина читалачке публике, доспео на сто III одељења и послужио као камен темељац оптужнице, почиње графичким приказима који су смештени један поред другог и који представљају библијског пророка (судећи према следећем епиграфу из Плача, погл.5, стихови 7-8, 12-14, – у питању је пророк Јеремија) и аутора.

Истину говорећи, аутопортрет је очевидно ироничан, искаркиран – присутна је неоспорна интерференција са већ једном дотераном маском «кобзара», «гуслара», јер не смемо заборавити да је «кобзар» истовремено и Vates и трикстер, – стародревни богонадахнут пагански свештеник-пророк, и средњовековни клоун-жонглер-циркусант: ово је приметио још Драгоманов, али му, уз сву питому озбиљност човека «једне идеје», није пошло за руком да такву «културну синтетичност» узме у обзир.

Уосталом, изгледа да ју је мало ко узео у обзир и од Шевченковљевих савременика, који су били у прилици да лично познају Кобзара: то «притворство», које Шевченко као личност непрестано демонстрира на страницама «Журнала» (додатну анализу тих «маски» урадио је Б.Рубчак у чланку «Сликаство Шевченка»), како се чини, на адекватан начин је оцењено само од стране његовог пријатеља из прогонства, војника и земљака Андреја Обеременка, – у запису од 29. јула 1857.г. наводе се његове искрене речи, које је изговорио при упознавању: « – Ја сам видим... да имамо нешто заједничко, али не знам како да вам се обратим, јер сте ви час у друштву официра, час у друштву Пољака,.. Како, мислим се, да му се обратим. Можда је он и сам некакав Пољак, па само баца прашину у очи (курзив је мој. – О.З)».

Шевченко, који је увек био «свој међу странцима, странац међу својима», је ипак, истину говорећи, буквално «бацао прашину у очи», успевши да стекне имиџ човека који се добро слаже са онима којима се обраћа, па и када нису били у питању само поверљиви познаници Украјинци, него чак и такав признати зналац људске душе какав је био Тургенев. Најинтересантније је то што слично «притворство» код Шевченка никад није прелазило у лицемерје и вероватно га ништа није подстицало на такве гневне дијатрибе, као што су дволичност или, према његовом личном термину, «фарисејство».

На филозофско-културном плану овај проблем није тако једнозначан као што се може учинити, јер је «искреност» по први пут изједначена са етичком категоријом управо у филозофији романтизма (код Канта) и образложена од стране Т.Карлајла као општа особина сваког пророка у свим епохама, као својеврсни еквивалент онога што се у оквиру погледа на свет одређује као вера, – што чини основни предуслов дувовне консолидације друштва: «јединство је могуће само у свету искрених људи», укључујући и национално. И премда је онај исти Кант упозоравао да «искрена особа у правом смислу те речи не постоји», будући да ми «делимично прикривамо наше поступке, делимично се претварамо да смо неко други, владајући уметношћу да изгледамо другачије него што заправо јесмо», ипак је у новијој украјинској културној традицији, у којој је опозиција «издаја – верност», без преувеличавања, током историје стекла виталан значај за постојање националног јединства, фиксиран прилично окрутан и једносмеран «категорички императив» искренности као непроменљивости, непритворности, својеврсног психолошког монизма.

Зато Шевченковљева протеистичка многоликост деценијама једноставно није била примећивана у национално-културној равни, већ се редуковала до ове или оне «идеолошки монохромне» слике: «кобзар» као *Vates ludens*, пророк-циркусант није био довољно «озбиљан» за њу, – услед тога данас у Украјини скоро да немамо истраживања шевченковске ироније, док она представља важан саставни елемент не само његове естетике, већ и погледа на свет у целини.

Са старозаветним пророцима (а Шевченка су интересовали не само канонско «велики», као што су Јеремија, Исаија и Језекиљ, него и «мали» [погледај «подражавање» Осијино], тј. пророчки интелектуално-религиозни покрет као такав) украјинског «кобзара» изједначава, пре свега, познато програмско стварање нације. Јер је, заиста, главни задатак институције пророка било формирати од стварног Израела – духовно консолидовану, познату и самосвесну нацију, «царство свештеника и свети народ», који би био достојан и спреман да изврши уникалну, само њему додељену мисију – извести људски род из историје и пренети га у есхатолошки план постојања. Ради овог циља пророци су водили жестоку борбу како са царевима-«отпадницима од бога» и паганским свештенством, тако и са појединачним «народом» који је требало да се ослободи од нечисти – «оргијистичких култова, поклоњења Молоху, крвне освете, зоофилије, традиционалне митологије итд.», – у којој је он у потпуности огрезао (савремени истраживач успешно примећује: «Ако ћемо судити према тумачењима библијских аутора, израелски народ је био гори од свих народа на земљи. То је окрутан народ,

тврдоглав, лукав, нечастан итд.»). На тај начин јудејски пророк свесно супротставља себе целом друштву, «одозго» «надоле»: његов главни домен, који он брани свим својим силама, јесте брутално порушена Божја правда (правичност) од стране људи, која чини темељ конструкције света.

Превела Марјана Ђивуљски

**ГРИГОРИЈ ГРАБОВИЧ
ШЕВЧЕНКО КАО СТВАРАЛАЦ МИТА
(одломак)**

Свет украјинског села је основа и главно уметничко тло свих Шевченкових сижеа. Ако не по значењу а онда у најмању руку по фреквенцији поетских обраћања, он превазилази други главни систем вредности – свет козаштва. По његовом обрасцу обликује се и средина која је веома далеко од њега, на пример библијски свет који видимо у «Саули» и нарочито у «Марији». Уопште сељаштво у Шевченковој поезији иако тежи универзалном моделу доста се разликује од било каквих веристичких представа истинског света сељака.

Не покушавајући да створи широку и свеобухватну слику сеоског и народног живота са његовим различитим ритмовима и формама (такву слику налазимо касније у великим остварењима Золе, Вергије, Рајмонта, у великој мери она је већ присутна у Тургењевљевим «Ловчевим записима»). Шевченко нуди доста селективну слику тог света. Он уопште показује у целости, са његовим светлим и тамним бојама, са широким спектром људске делатности, интереса, искуства, већ га слика, како даље видимо у формама стриктно одређених модела. Модел као систем митолошког мишљења песника не само да се разликује од објективне, познате нам реалности већ и од њене «колективне» верзије.

Последњу особеност добро илуструје Шевченково селективно коришћење фолклора. Чак и у уским оквирима народне песме најближе лирици песника, његов избор модела тешко да одражава сав дијапазон расположења и тема датог жанра. Са изузетком «Хајдамака», где је приказан кобзар који изводи традиционални широки репертоар, а такође и са таквим делима као што су «Маријана – калуђерица» или «Роб» са уметнутим дурским мелодијама, поезија Шевченка најчешће користи само оне фолклорне текстове које садрже меланхоличан крај, формално то су погребне песме и елегije.

Доста ретко се среће у његовој поезији радост и хумор народне песме. Тематски низ фолклорних елемената Шевченкове лирике успешно је сумирао Филарет Колеса. Он је набројао такозване мориве ране поезије песника (а у дубљем разумевању они су својствени његовој поезији уопште) и затим је размотрио те мотиве као костур, на коме се распоређују различити одједи, парафразе, варијанте и цитати из народних песама. Лако је убедити се да основни фолклорни мотиви

Шевченкове поезије имају искључиво молски карактер:

а) сирочићи и самоћа; б) туђина и непријатељство; в) носталгија и туга за домовином; г) предосећање смрти у туђини; д) жал за изгубљеном младошћу; е) мотив судбине који доминира свим мотивима. Јасно је да је Шевченко уградио свој

лични модел у свет, у емотивни живот обичних људи, тј. у колектив. Истовремено је јасно да му и тај свет обезбеђује одређену количину, и да се тако изразимо, површинску основу структурних јединица (или «тема» и «мотива») које је могуће усклађивати са дубоким, сакривеним у подтексту структурама митског кода. Управо у томе лежи суштина селективног односа песника према народној песни.

Слично томе, како одломак из «думе» постаје сиже «историјске» поеме, тако се и фолклорни мотив може користити за «испуњење» одређене структуре. Истовремено фолклор за Шевченка и фолклор уопште као систем није једноставно костур за спољашње мотиве. У њему су оличене појмовно неоформљене колективне представе и осећања. Они се појављују, по правилу, или у одређеним типовима (одважан, али несрећан козак, остављена девојка, несрећно сироче), или стереотиповима (окрутни спахија, фанатични језуита, шкрти Јеврејин), или у представама – «сликама» (нпр. идилична кућа, окружена вртом).

Ликови, типови, стереотипи, а такође и типичне сцене, ситуације, чак расположења носе емотивну тежину и садрже у себи вредности и идеале својствене дотичној култури. Представљени у фолклору, тј изван социјалног деловања, они сачињавају систем са слободним везама, не граматику и не језик, већ само скуп елемената. Они још нису део система опозиције, компромиса и трансформација. Ти ликови постоје у поезији Шевченка на дубљем и општијем нивоу него лична осећања и искуство, посебни јунаци и догађаји. За последње они служе као својеврсна матица, али, с друге стране, селективно се интегришу и оживљавају на још дубљим митолошким структурама његове мисли. Дакле, «народност» Шевченка као одраз одређених форми «колективног мишљења» разликује се од његове митолошке мисли и покурава јој се, мада је за читаоца и критичара очигледнија и доступнија. Централна, најприматнија црта Шевченковог митолошког мишљења, као и сваког митолошког мишљења уопште, заснива се на синхроностисвета који је он створио. Пред унутрашњим оком песника разлике између прошлог, садашњег и будућег се често бришу, чак и нестају.

Прошлост, као што се види, у разним историјским поемама често постоји са садашњошћу. Аналогно са каснијом поезијом, са њеним пророчким духом, будућност постаје реална и савремена. Заустављање времена и манипулација са њим најбоље се илуструју методом спајања хронолошки далеких догађаја у једно свеобухватно садашње време «Невольник». Сигурно, главна разлика, између садашњег и прошлог времена, садржи у себи саму идеју изгубљене слободе. Очито је, ипак, да не постоји истинско, рационално стварно и објективно разграничење прошлог и садашњег. Аналогно се схвата историјско време у Гогољевом «Тарасу Буљби» : «почетак 17. века готово се и не разликује од краја 18. века». Уосталом и делови прошлости се с времена на време срећу и у Гусовом Јеретику, у Риму за време владавине Нерона, или код библијских пророка (нпр. «Царі»). Сваки пут то су делови истог времена. Али, ствар чак није само у спољашњим, очигледним, манифестацијама временске схеме (било некад, прошло је, неће се вратити итд.) и чак ни у песничкој мисли, када се слободно преноси из прошлости у садашњост и будућност.

Ствар је у томе што су у свери модалности, и у самој суштини Шевченкове поезије хронолошка разграничавања свакако секундарна. Одлучујуће право средиште његовог песничког света су структуре, изражене у разним моделима, динамичким везама, конфигурацијама, опозицијама и компромису између страна којима се додају разичити, а посебно историјски догађаји који такође по својој суштини стварају ове догађаје. Митолошко мишљење Шевченка се може, дакле, назвати пантематским, у оном схватању у којем оно слободно упија све најразличитије теме и предмете света; оно је у исто време синхронизујуће будући да у подтексту руши временске границе. Чак означавајући одређен период времена, песник га прилично често негира даље. То се јасно види у песми «Монах» где се поновљено «неће се вратити» негира чином воље песника «а ја ћу се, брате, ипак надати», самим стварањем песаме која васкрсава тобож неповратно изгубљено време.

Таква јасна помињања протока времена могу се схватити као својеврсни уступци реалном свету чији су закони и логика, с тачке гледишта поезије у великој мери секундарни у односу на митолошки свет. Наравно, и у области мита постоје одређени стадијуми, постоји и оно што је било «пре» нечега и «после» нечега (истина, то је неодвојива црта сваке повести), али категорије историјског времена ту нису апсолутне и аутономне. Речју, догађаји се ту не одређују ни хронологијом ни историјским временом, већ структурама мита. Управо оне одређују смисао самог времена. Мит Шевченка, као и сви митови открива «дубоку истину» друштва усредсређујући пажњу на његовој унутрашњој динамици, сасвим независној (са митолошке тачке гледишта) објективног времена и историје.

Карактер света, приказан у поезији Шевченка, често се не одређује локалним обележјима. У већини лирских, описних, а такође «историјских» и «политичких» песама, место радње се или уопште не помиње, или се помиње најопштијим називима какви су Украјина, Московија, Пољска, Дњепар, Дон, Дунав, Санкт-Петербург, Сеча. Постоје и прецизнија означавања места. Нека дела, као поема «Сотник», или песма «Сон» («Горе моје високе») где се помињу реална места, имају одређену географску конкретност. У том смислу детаљније и најконкретније осећање места се испољава у «Хајдамацама». Ту је поименце преко две десетине градова, села, и других географских тачака, што је бројчано много више од свих назива у свим другим поетским делима Шевченка заједно узетим. Управо са тачке гледишта на ту релативну историјско-хронолошку конкретност, а такође и на ширу примену књижевних метода, управо већу меру литературности «Хајдамака» можете разликовати од свих осталих поетских дела Шевченка.

По правилу, друга Шевченкова помињања одређених места, посебно оних која се налазе у Украјини, имају изразито симболичан карактер. Насликани Шевченкови пејзажи, конкретни локалитети (Дњепар, земље око Сече, Запорожје, Велики Луг, Хладна Јаруга, где је 1768. године почео устанак Хајдамака) разни градови, градићи и села (таква као што су Чигирин, Батурин, Суботов, Кијев са његовим Подолом, Полтава, Берестечко, Иржавец, итд.) не означавају одређене физичке реалије које збиља постоје, већ пре свега указују на припадност свету козака који се приказује, његове славе и његове трагедије. Као симболи ови топоними имају великуемотивну тежину и узносе се до светиње. Осим контекста на то увек подсећа

епитет («светиња Хладне Јаруге») или атрибут и апозиција («Велики Луг и Мајка Сеча»). Они очито постоје у посебном хронотопу, а истински конкретни «овде» и «сада» само су сена између песника и оне друге реалности. Са изузетком Чигрина, старе козачке престонице, сви ови називи су део једног неодвојивог система.

Шевченко на разне начине истиче чигрин као «свети» и «славни» град. Упоредите на пример «Хајдамаке» и «У недељу, у свету», са тим јединим изузетком, систем географских места и територије уопште није хијерархизован. Сеча и Велики Луг тако су важни као Кијев са његовим Подолом («Монах»), село Иржавец са легендарном чудотворном иконом је важно, као и Батурин, престоница хетмана Мазете; Суботи, где је сахрањен Хмељницки, није мање важан од града Перејаслава. Шевченко готово никада не слика одређено место као нешто конкретно и само по себи уникатно. Иако нека дела - «Сотник», «Сан» («Брда моја висока»), «Кнегиња», садрже приказ места. Приказ увек тежи ка свеопштем, универзалном стилу. Један од најизразитијих примера је почетак поеме «Кнегиња», у којој се ради о наказним породичним односима. У неколико стихова песник оцртава уметнички оквир догађаја. С обзиром на нежност и добродушност тих стихова, њих обично рецитију деца на бројним свечаностима посвећеним Шевченку. Претпостављам, да та невина деца, а заједно са њима и њихови школски наставници, заборављају, да су ти стихови узети из поеме о инцесту и силовању:

Село! І серце одпочине.
Село на нашої Україні –
Неначе писанка село,
Зеленим гаєм поросло.
Цвігуть сади; біліють хати,
А на горі стоять палати,
Неначе диво. А кругом
Широколистії тополі,
А там і ліс, і ліс, і поле,
І сині гори над Дніпром.
Сам Бог витає над селом.

Прича која ће бити испричана касније није пример и није илустрација, бећ отелотворење суштинског садржаја. У терминима Шевченковог кода то је стандардизован симбол, а тиме и део тог значења који он покушава да пренесе. Сличан случај срећемо у једној нетипично једнозначној идили. То је кратка лирска песма «Вишњик око куће». Сеоска сцена у предвечерје пресликава се ту у потпуности у универзалним терминима, као утопијски идеал. Цео стих поново постаје иконики лик овог идеала.

Ми, наравно, схватамо да је претежна већина Шевченкових песама написана кад су га насилно одвојили од родне Украјине (у затвору «Вишњик око куће», у прогонству «Кнегиња») или када су околности приморале песника да живи у Санкт-Петербургу. Зато су представе домовине обојене носталгијом и тугом, тежале идиличним тоновима и идеализацији. Али како лепо доказује Мицкевич у «Господину Тадеушу» ни туга за домовином, ни жал за својим детињством, чак ни

идилични тонови не сметају конкретној и тачној представи времена и места. Код Шевченка, насупротив, стално срећемо преовлађивање и потврђивање митолошког кода, што се испољава, пре свега и у уздизању над сензорним нивоом, тј у преласку свести од онога, што ми перципирамо у овом тренутку, на ниво самог модела. То је, да се тако и изразимо, телеологија метафоричког система Шевченка. Некада је тај прелазак зачуђујуће очигледан као у песми «Сан» («Горе моје високе») где сам стих (он иде одмах иза друге поетске дигресије од главне теме), почиње таквом сликом:

Над Трахтемировим високо
На кручі, ніби сирота
Прийшла топитися... в глибокім,
В Дніпрі широкому... отак
Стоїть одним одна хатина...
І всю гетьманщину кругом.
Під хатою дідусь сивенький
Сидить...

Без обзира на то што се говори о тобож конкретном месту (помиње се Трахтемирив, а пре тога село Монастиришче), што се даје изражајем визуелни приказ (кућерина на обронку, усамљена, као самоубица) приказано место постаје симболичко и одмах нас уводи у митски код. Управо зато што стари деда почиње даље да размишља о суштини козаштва и, шире, о значају Украјине уопште, у његовој кућерини фокусирана је митска истина. Ево зашто кућерина постаје централна тачка, висина са које песник може видети целу Украјину у временском и просторном трајању.

Овај поступак се апсолутизује у каснијој песми «Саул» (1860.), где се говори о рађању друштвене структуре, што је за Шевченка једнако рађању зла у овоме свету. И ту се место догађаја даје по истом обрасцу:

В непробудимому Китаї,
В Єгипті темному, у нас,
І понад Індом і Євфратом
Свої ягнята і телята
На полі вольнім вольно пас
Чабан, було, в своєму раї,
І гадки-гадоньки не має,
Пасе, і доїть, і стриже
Свою худобу та співає...

Али сада је универзалност места радње истакнута максимално (у складу са тоном стиха – не без ироније), просторно-географске димензије су потпуно подређене митолошком моделу. Права земља у којој се све догађа, говори нам песник, лишена је маатријалног постојања, и зато интересује само егзистенцијална (социјална и морална) димензија. О томе да је овај аспект наглашен сведочи изненадни прелаз са метонимијског низа: Кина, Египат, Русија, Индија и Вавилон на метафорични «рај»

пастирских поља. Дакле, мит отвара границе времена и простора. Митолошки модел, или код, може се додавати на емпиријско схватање и места и времена.

Захваљујући таквом преласку на код било које место радње ма колико оно било безначајно и безизражајно – рушевине сеоске цркве где је сахрањен Хмељницьки, поглед са дњепровске обале на реку, долину где су се некада скупљали Хајдамаци, постаје нешто кроз шта се мпђе прогледати, обухватити управо сама суштине митолошки схваћене Украјине. Ово просветљење тиче се и песника, јер када мит осветљава смисао догађаја тада песник игра улогу активног носиоца мита. Међутим, основно значење овог отвореног простора је у томе што он показује: у Шевченковом миту Украјина уопште није место, територија или земља, она је стање живота, или да будемо прецизнији, егзистенцијална категорија у садашњем времену, а у будућем, после своје дефинитивне трансформације, облик идеалног постојања.

*Превеле: Јелена Павлов
Здравка Дрљача
Емина Симић
Душка Здравковић*

Курсові роботи

ШЕВЧЕНКО И ГОГОЉ – КОНЦЕПЦИЈА «МУШКЕ» И «ЖЕНСКЕ» УКРАЈИНЕ

Епоха у којој су стварали Тарас Шевченко и Николај Гогољ (средина 19. века) карактерише развој капиталистичких односа и распадање феудалног система. Ти процеси су били праћени угњетавањем украјинског народа, како на социјалном (експлоатацијом сељака лишених свих права), тако и на националном плану. Управо због тога, борба против царизма и са укидање кметства била је тесно повезана са борбом за национално ослобођење и независност. У таквим условима стварала су два велика књижевника, пишући о славној прошлости Украјине, њеним садашњим страдањима у ропству, вери у будућност.

У складу са књижевним тенденцијама тог периода у основи Шевченковог стваралаштва су народне песме и думе о херојској борби украјинског народа против социјалног ропства и угнетавања, о његовој тешкој судбини, о поробљеној Украјини, надограђене песниковим искуством и уметничком призмом кроз коју посматра судбину Украјине и појединца у њој. Његово стваралаштво карактерише дубока љубав према својој земљи и жеља за њеним ослобођењем:

Я так її, я так люблю,
Мою Україну вбогу,
Що прокляну святого бога.
За неї душу погублю!”

С тим циљем он описује њену славну прошлост, будећи сећање народа на њено «златно доба». Поема «Хајдамаки» управо је посвећена борби за слободу и независност украјинског народа, који, када крене, постаје незаустављив. Доминира мушки принцип Украјине са храбрим борцима за слободу. Шевченко жели да, подсећајући народ на славну прошлост, храброст и славу предака, пробуди у њему некадашњи дух и убеђење о неопходности борбе у садашњици.

Главни јунаци, Зализњак и Гонта представљају колективан лик који у себи сједињује и моћ и смелост, и вољу и одлучност. Они су немилосрдни према непријатељу и саосећајни према угњетеном народу. У поеми «Холодний яр» Шевченко велича козачку борбу и славу. То је још један позив на борбу против ропства јер ништа није непроменљиво и вечито.

Паралелно, Шевченко описује Украјину и кроз женке ликове и њихову трагичну судбину («Катерина», «Наймичка», «Мар'яна-черниця», «Марина», «Слепая»). Катарина, коју је напустио руски официр, рађа незаконито дете а родитељи је осуђују и протеравају од куће. Њен живот се трагично прекида, а живот детета се наставља исто тако трагично. Хана у поеми «Наймичка» подмеће сина људима без деце, а сама долази код њих да надничу, кријући од свих праву истину. Обе постају жртве неморала више класе, а уједно, и окрутних обичаја у чијој се власти налазе сељаци који са презрењем и осудом гледају на њих. Шевченко је међу првима стао у одбрану права жене на срећу и нормалан живот.

Али у поемама није описана само лична драма, већ, пре свега, страдање целог народа, трагична судбина целе Украјине. И жене код Шевченка настављају праву борбу – тако Марина из истоимене поеме пали имање господара, што представља супротстављање понижењу. На тај начин, описујући борбу, подвиге, славу, страдања, понижења и трагедију, Шевченко поново буди идеју слободе и независности и веру у њено остварење:

І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати.
І будуть люди на землі.”

Гогољево интересовање за украјински фолклор, историју и свакодневни живот дошло је до изражаја у збирци „Вечери на салашу крај Дикањке”, а истој тематици прилази, у духу реализма, у збирци „Миргород”. У њој Гогољ даје слику успаване свакодневице Миргорода, али и његове славне прошлости. У „Тарасу Буљби” приказује вековну борбу Козака за слободу и идеале у једном веома суровом времену. Свет козаштва приказан је и кроз борбу и кроз преиоде мирног живота. Козаци су приказани као људи који делују грубо и сурово, али садрже у себи племенитост, људи који су спремни на жртву ради остварења свог идеала и који живе по својим строго утврђеним законима.

Тај свет и његове јунаке – снажне, храбре, пуне страсти и емоција, Гогољ супротставља савременој Украјини и њеним малим њудима који су у поређењу са

својим прецима још мањи и безначајнији. Тако у „Старовременским спахијама” писац приказује провинцијални брачни пар, који живи у свом изолованом, учмалом свету. Све њихове жеље ограничене су физичким потребама, они не примећују ни живот, ни догађаје око њих, затворени у свом „идиличном” свету, они немају никаквих тежњи ни идеала. Оваква слика Украјине потпуно се разликује од претходне, дате у „Тарасу Буљби”, борбене и динамичне.

Тако предмети, као што су пушка и седло, непоходни и значајни у време Козака, у садашњици немају никаву вредност. У приповеци „Како су се посвађали Иван Иванович и Иван Никифорович” они су само повод за бесмислену свађу дав суседа. Борба за слободу је за њих нешто далеко, нешто што их ни на који начин не дотиче. Својим подсећањем на херојску прошлост, на моћне карактере и идеале, Гогољ још више истиче обамрлост и застој у Украјини свог времена и уједно тежи да на тај начин подстакне развој достојанства и правих вредности, на покретање активног, мушког принципа.

Переклади -Поезія

Н. Н..

Сунце зађе, тама прекри гору,
Птиче заћута, поље је немо,
Људи се радују свом одмору,
А ја гледам... и срцем се винух
У тамни вртак, у Украјину.
Летим и летим, мислима својим,
Да срце своје мало одморим.
Тамно је поље, гај и планине,
На плаво небо излази зора.
О зоро! зоро! – и суза кану
Да л` си сванула и у Украјни?
Да ли тебе црне очи трже
На небу плавом? Или не памте?
Ако не памте, нек` су уснуле,
О мојој судби да не би ни чуле.

Превела: Мијалковић Јелена

ПОСЛЕДЊА ЉУБАВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

О Шевченку су много лагали. И за веме његовог живота, и после, скоро до данашњих дана. Нарочито се пуно спекулација повело око личног живота песника. А заправо је то све изгледало веома прозаично. Он се заљубљивао, бивао љубоморан, бучно раскидао везе. Нарочито је желео да се ожени, да има породицу и децу. Али, што је више за овим тежио, тим се горе завршавало. У чему је ствар?

Сам сироче и кмет, Тарас Шевченко је желео да и жену има из тог окружења. Али, песникова тргедија је била у томе што је он прерастао своју некадашњу средину. Сењанке га више нису прихватале, сматрајући га чудноватим господичићем. А госпођице он сам није прихватао – круг тадашње елите он је до краја својих дана сматрао туђим.

Целог живота Тарас Шевченко је памтио своју прву, још дечју, љубав према девојчици из суседства Оксани Коваленко, која је поклонила малом Тарасу први пољубац.

Такву «малу коврцаву Оксаночку» Шевченко је тражио целог живота. И нашао је у 44-тој години у Петербургу, на сусретима код својих другова, спахија Карташевских. У украјинској народној ношњи, румена, црних обрва, брбљива и дотерана, а још и талентована и писмена, што је у то време била права реткост, радила је као слушкиња. 19-огодишња девојка је била сирота – и због тога је још више задрхтало срце песника. Сетио се сопствене судбине и волео је не само као жену, већ и са топлином, са којом се односи према најдражем и дугоочекиваном детету. Он се још, као за сламчицу, хватао за сваку, макар и хипотетичку, могућност да свије своје гнездо.

Дневници и сећања учесника на различите начине тумаче песникове односе са Ликером Полусмакивном. Али каква објективност може постојати кад је срце у питању?... Можда је она стварно бацала у смеће оригиналне букетиће пољског цвећа, које јој је поклањао песник, зато што је желела скупе и раскошне руже. Рекао је: «Саградићу ти кућу, седећеш у њој, као госпођица, ништа нећеш морати да радиш. Једино да скуваш боршч или да опереш кошуљу». А она је тежила нечем обичнијем и разумнијем. Можда је стварно окружење било то које је покварило ствари. Можда није разумела, уплашила се... Највероватније је ипак Ликера била првише млада.

Тарас Шевченко је издејствовао њено ослобађање од кметсва, чак је изнајмио стан у коме би вереница требала да се спрема за свадбу...

Ликера се удала за фризера јаковљева, ноторног алкохоличара. Родила је пуно деце, али је после мужевљеве смрти напустила престоницу и одпутовала у Канев. Управо је Шевченко «довео» Ликеру у Канев – сматра водећи научни сарадник Шевченковог националног музеја у Каневу Зинајида Тарахан-Береза. - Она је схватила ко је уствари био тај човек, тек када је прешла дуг и тежак животни пут.

То, да у Каневу, на неколико километара од гроба великог Шевченка, почива његова вереница, његова последња и највећа љубав, открили су тек недавно. Открла је то неуморни познавалац Шевченкова заоставштине – Зинајида Тарахан-Береза, проучивши брдо матичних књига. Али како наћи безимени гроб? Испитано је на десетина старих мештана – све узалуд. Помогао је пуки случај. Испоставило се да није свима у Каневу стара Ликера била страна. А једном од мештана – Ивану Бондаренку – она је чак спасила живот. Из захвалности, он је спасио од заборављеног гроба.

Тараса Шевченка у Каневу не памте, али је Ликера на овај начин остала у сећањима. Ње се сећају као културне, образоване жене веома вештих руку. Везла је белим по белом, што ретко која везиља уме. У музеју се чува пешкир са петлом који је она извезла,

Ликера га је донела на гроб Тараса Шевченка. Кажу да је он желео њиховој свадби обавезно буде пешкир са петловима.

Ову жену, обавијену од ногу до главе у црно, у Каневу су знали сви. Допутовала је у мају 1904. године, изнајмила најјефтинији стан у граду и читаве дане проводила покрај гроба Тараса Шевченка. Очевидци су говорили да је она до сумрака шетала стазама у близини гроба, ни са ким није разговарала. Са другима који су у групама ишли на гроб Шевченка, она није жела да подели своју тајну. Једино је у књизи утисака једном написала: «13. маја 1905. године дошла је твоја Ликера, твоја драга, мој друже. Погледај, погледај ме како се кајем...»

Према чланку Ј. Бургена, новине «Експрес», Лавов, 1988. год.

Превела: Јелена Мијалковић

Переклади-Драма

ОЛЕКСАНДАР ИРВАНЕЦ

RECORDING

Комад из два чина

Први чин

Из дубине тамног простора појављује се СТАРАЦ. Он је веома, веома стар. Или не много. А, можда, уопште и није стар. Он се помаже у тамни шибицом. Или упаљачем. Или свећом. Или лампом. Уосталом, то није битно. Ево, напослетку се приближио, загледа нешто, тражи на зиду. Притиска прекидач – и дречаво заблеште позоришни Јупитери, сијалице и рефлектори, има их много и он их пали све више. Однекуд иза зида износи столицу и ставља је у сам центар осветљења. Веша на наслон столице своју јакну. Из џепа вади флашу, ставља је на под.

Приноси флашу устима.

Мало се одморивши, поново устаје са столице, негде иза зида, између каблова ван домета светла проналази видеокамеру, сталак за њу, све то намешта, окрећући објектив ка столици. Поново ван домета светла износи касетофон и мали диктафон. Ставља их на под испред столице. Прво на касетофону и диктафону, потом на видеокамери притиска дугме за снимање. Поново седа на столицу. Срце из флаше. Накашљава се.

СТАРАЦ: Нула – један – два – три! Два – један – нула! Проба! Проба! Проба снимања!.. Почели... Почео... ја... Ја почињем! (Пауза. Гутљај из флаше). Ја почињем... Напокон сам спреман да испричам како је све стварно било. Или – како је уопште било. Јер ако за сто, за хиљаду милијарди година неко, способан да чује, декодира и разуме моју причу, нађе ове снимке, он тада свеједно неће моћи проверити да ли говорим истину или не. Хм... куда стигох... Дакле, причам вам своју причу као последњи очевидца и непосредни учесник. Да, баш тако – последњи и непосредни.

И све досад не могу да разумем зашто је Века, Васионски Компјутер, велики Компјутер изабрао баш мене. Мада знам зашто, јер сам безброј пута од себе чуо то објашњење: од свих становника планете узета је крв на анализу, затим је израчунато колико има крвних зрнаца – и аритметичка средина њиховог броја показала се у мојој крви. Али – зашто? Чиме сам ја то заслужио? Шта сам ја томе крив? Од кога сам ја то тражио? Да ли је то моја добра мама, родивши ме пре много, много година у малом баварском селу, тамо где се шуме Новог Зеланда срећу са степама Северне Сахаре, где космати гуштери у априлу цвркућу на дрвећу своје омиљене песме, а оба месеца проливају своје тихо светло на плаве лотосе степских језера, да ли је моја мајка, доневши ме на свет у таквом рајском пределу, годину дана после завршетка Четвртог светског рата, да ли је она мислила да ће њеном првенцу, њеном синчићу запасти таква страшна, нељудска судбина?..

(Пауза. Гутљај из флаше. Даље се ова ремарка неће понављати и аутор моли претпостављене читаоце и непретпостављене режисере да је стално држе у глави). И ја, ја мали човек... само због тога што је у мојој крви, у њеном кубном милиметру било баш толико еритроцита, а не два мање или четири више – морао сам ово да урадим.

Шта – ОВО? Аха, да, ја сам се спремио да кренем редом. Али нешто не иде редом. Треба почети издалека. Дакле, родио сам се годину дана после рата. Мој отац је после потписивања примирја необично брзо прошао дефилтрациони логор и вратио се у своје село где га је моја мама, тада још увек његова вереница, верно чекала, свог суђеника.

Отац се вратио читав, чак није био рањен, само је по целом телу имао округле опекотине. Он је служио у источној Норвешкој, у врелини, у песку. А из оазе Шпицберг непријатељ је слао диверзанте. Отац је био командант чете антигравитационе одбране. Ето, опет сам се занео. Треба још рећи да у Четвртом светском рату није било ни победа ни побеђених. Просто су бабајци и камајци потписали дугорочно примирје, да би имали могућност да прегрупишу војску, да

довећу свеже снаге. И то примирје је мало-помало прешло у мир. Војна дејства се тако нису ни поновила. Док ја... Док се све коначно није завршило.

Будући да сам растао после рата, у војним вежбама сам увек био најбољи, и у вртићу, и у школи. Стално сам маштао о подвигу на бојном пољу. Али, ето, нисам имао прилику.

Они су позвонили на врата када је цела наша породица доручковала. Моја стара мајка, моја жена, моје троје деце – Лоло, Боло и Моло, пет, осам и дванаест година – сви су се згледали за столом. Претходног дана од сваког пунолетног грађанина узета је крв за предизборну анализу – али зар смо у том тренутку мислили о томе? Можда је неко од комшија дошао да позајми ваздух или енергију?

Можда санитарна инспекција проверава ђубре? Жена је устала од стола и пошла да отвори. Ја сам, журно завршавајући парче, чуо како у предсобљу мушки глас, поздравивши жену, изговара моје име и редни број. Жена је нешто одговорила, а ја сам обрисао усне и, не слутећи невољу, пошао тамо до ње, до врата.

Они су се културно поздравили са мном, још једном питали за моје име и редни број и не улазећи у кућу, како стоји у првом параграфу изборног статута, рекли су ми да пођем за њима. Требало је брзо ићи у складу са другим параграфом, без икаквих контаката са породицом « да би се сачувала унутрашња психолошка усредсређеност». И ја сам то испунио. Стигао сам, додуше, да се осврнем на жену; напрегнувши уши ловио сам дечији глас у трпезарији – и не изговоривши ни речи, пошао за њима низ степенице до блештавог црног аутомобила који је стајао право испред улазних врата. Док смо путовали, они су ми, не окрећући ми своја лица, прочитали изборни статут на сва четири званична језика света.

Седео сам позади, одвојен од њих дуплим решеткама и непробојним затамњеним стаклом. У кућном прслуку, изгужваним фармеркама и изгаженим чизмама. Добро је да нисам у папучама, пре доручка сам излазио у башту да уберем неколико актинија за салату, и мрзело ме да се преобујем. И ето, док су ми читали статут на четвором светском језику, шингалском, који готово да нисам разумео, успео сам напокон да се сконцентришем и мало сам разумео шта се заиста дешава. Обузео ме је страх и радосно узбуђење. Јер јуче, када су по целом свету узимали крв, мани није ни пало на памет да ће од 15 милијарди одраслог становништва ВеКа изабрати баш мене. Нисам ни помислио тада да заиста негде по свету хода човек који ће морати направити тај избор. Велики Избор.

Све се то чинило инсценирано, мајсторски припремљено од стране владалаца. Па, обавестиће, на пример, да је Велики Компјутер означио као изабраног неког косооког бедуина из мађарске котлине – како то да провериш? Показаће чак и његов портрет, почеће препричавати и његову биографију у детаље. А ево, сада, док ме возе у овом ауту, по читавом свету већ причају моју биографију и показују мој портрет. У то да ја реално постојим на свету, такође, не верују сигурно сви... Тако сам ја отприлике размишљао док смо ишли на аеродром.

Још се сећам велике стаклене сале аеродрома, моји пратиоци иду испред и иза мене, сви људи у сали су ми окренути леђима – «да би се избегао било какав утицај на Изабраног у тренутку његових припрема за изабрани чин» - то је други параграф четвртог члана изборног статута. Негде далеко у углу изненада је почело да гуче

дете од око две године, потрчало је несигурно се љуљајући на ножицама и два полицајца у сивим униформама су се бацили за њим. Уплашена млада мајка такође се полуокренула и само је слегла раменима за бебом. Шта је даље било, нисам стигао да видим. Ушли смо на метална врата «баријере» и, прошавши кратким уским ходником, дошли право пред степенице авиона.

То је био међуконтинентални суперсонични лајнер који је требало за пола сата да нас превезе чак на супротни крај планете – у Трансалбанију, која је одмах ту, иза Панамског леденог рта, ту где је још на почетку Четвртог светског рата био изграђен и постављен Космички Милитарни Центар, на чак 35 спратова у дубину. А до овог Великог Избора био је специјално преуређен у Изборну Јединицу. За јединог Изабраног. За мене самог. Ја и моји водичи смо се брзо попели уз степенице, и за нама се тихо затворио метални поклопац. О, колико се таквих поклопаца од тада затворило иза мене! Колико пута сам већ видео тај покрет металне масе – непрекидан, незауставив! Површина која те дели од спољашњег простора, од безграничности, од слободе, неба над главом... Колико пута...

У авиону смо одмах отишли у реп и заузели 3 места у раскошном салону бизнис-класе. Врата од кабине пилота су већ била затворена, засветлио је натпис-молба да се завежу појасеви и авион је веома брзо отишао на писту. Вертикално узлетање ми је увек било непријатно; притиска те седиште, у ушима ти зуји, пред очима тама. Али, то је прошло после нека два-три минута, после чега су иза завесе у салон ушле две стјуардесе са металним послужавницима, на којима су била разна пића. Упалио се такође телевизор испред нас, јер од тренутка полетања, према изборном статуту, било ми је дозвољено «посредно и контролисано информисање». Стјуардесе, осмехнувши се својим раскошним седефастим зубима, ставиле су испред нас послужавнике са пићима, 3 винске чаше и нестале. Једна од њих, чини ми се као да је хтела нешто да ми каже, али ме је наишавши на продорне погледе оба пратиоца само значајно погледала у очи и замакла за завесу. Ја сам, одједном се окураживши, насуо себи око пола чаше «Метаксе» и узео добар гутљај.

Мирисна и топла течност ми је у трену прошла кроз груди, а онда се полако разлила по целом телу. Било ми је лакше и веселије. Моје узбуђење је расло. Погледао сам у екран телевизора. Моји пратиоци су ми дали даљински, а сами се

латили флаша. На сва четири државна канала су се преносиле вести и причало се о мени. Моје фотографије су промицале, смењујући се на екрану. Онда се појавила моја жена, срећна и тужна истовремено, која је често уздишући говорила у десет микрофона једну те исту реченицу: «А ми смо седели, доручковали, кад се изненада зачуло звоно на вратима... А ми баш доручкујемо... кад тамо на вратима зазвони... А ми управо доручкујемо, седимо...». Онда се у кадру појавило мамино лице, али је мама ћутала, само је жмиркала у објектив, а глас ван кадра је почео да прича: «Мајка јединог Изабраног проживела је дуг и частан живот. Све своје снаге она је дала изградњи и формирању...» и тако даље свакојаке глупости. Потом су се поново појавиле моје фотографије, почели су причати биографију по ко зна који пут и ја сам пребацио на канал са рекламама.

Тамо су показивали моју дечурлију – Лоло, Боло и Миоло, три године, шест и десет, и режисери су на мултикомпјутерима порадили. Деца су била обучена тако уредно и шарено, како их ми никад нисмо облачили. Одмах после тога је почео специјални програм, омиљени цртаћи моје дечице. На другом каналу је управо ишла реклама за зубну пасту «Колгејт-3000» и ја сам одједном поново видео самог себе како стојим над снежнобелим лавабоом, ето никада нисам имао такав, чак ни сличан – перем зубе баш тим «Колгејтом». А цео свој живот сам користио обични «Поморин», дабогда се с места не померио. Онда су се појавила још нека лица и напрегнувши сећање схватио сам да су то све моји другови из детињства и из разреда, и сви су упадајући у реч једни другима и прекидајући једни друге говорили да сам у детињству највише волео пицу «Везувио». Убијте ме, али тога се не сећам! Волео сам мамине варенике. И питу са маком... Ма каква тамо пица... Брзо ми је досадила та телевизијска лаж и ја, као да сам се заситио ње, саопштин сапутницима да идем до тоалета. Обоје су се згледали и нису ништа решили.

Тог тренутка они су већ скоро до дна осушили литарску флашу «Белог коња» и већ им је било добро. Изборни статут ништа није помињао о физиолошким потребама јединог Изабраног, само је гарантовао «потпуно, целовито и свестрано њихово задовољење». Зато су ме моји пратиоци, померивши се, пропустили у салон и ја сам, придржавајући се за наслоне празних седишта, пошао напред, загледајући врата са два нулама.

Сада се тога сећам свега у детаље, јер су ти моји пратиоци, а такође посада и стјуардесе били последњи живи људи које сам видео у свом животу. Да сам то могао тада знати!..

У једном од бочних делова широког салона напоскон сам приметио три степеника и врата која су ми била потребна. Поред врата за малим столом на расклапање седела је баш она светлоока стјуардеса, која ми се тако значајно осмехнула, нудећи ми пиће. Одмах се поново претворила у осмех и не суздржавајући га ни на милиметар изустила је кроз розе-сиви седеф својих дивних порцуланских зуба: «Ви сигурно тражите ово?» и показала очима на тоалет. Ја сам и сам савршено знао и видео шта тражим, промрвљавши «хвала» ушао сам на врата и закључао резу. Изливши своје узбуђење у тамнољубичасту шкољку једнократне шоље, нагазио сам педалу и повукао врата. Стјуардеса је исто онако седела поред врата... баш онако и не баш онако. Подигла је и прислонила на зид сто на расклапање, а своју кратку сукњицу

задигла до појаса. Осим тога откопчала је блузу са сјајним дугмадићима и две округле савршене сисе су ме бесрамно гледале, пулсирајући смеђим пламичцима: лева-десна, лева-десна... «А ви можда тражите ово?» - поново је рекла својим дубоким грленим гласом, не мичући при томе усне и некако кучећи ме гледајући одозго надолу, не гледајући ме у очи, већ негде у груди, и њен поглед клизио је при томе на доле кривудајим прескоцима, баш као кишна кап на прозорском стаклу.

Ја сам ради веће убедљивости морао да прибегнем телепатској вези и са бесом јој послао запањујуће јасну слику своје мале куће, где на трему дрема у фотељи мајка, у баштици жена копа, помажу јој Миоло, од осам година, а Лоло и Биоло, једна година и четири године, забављају се на леду испред куће. Девојчура ме је још једном бесрамно погледала и почела да пребира златне дугмиће, закопчавајући их. Тако ми се последњи пут у животу нудило женско тело. Е-ех... Ја сам слетео низ три степеника до главног салона и скоро трчећи упутио се на своје место, код својих припитих водича. Већ смо слетали ка космичком аеродрому Такла-Маклан, тек што сам се спустио у своје седиште, када је засветлео натпис да се вежу појасеви. Ја сам још успео да мало себи плъуснем «Метаксе», на само дно, а моји сапутници су спавали као заклани, само их је ударац при директном слетању пробудио.

Ту су се наши путеви најзад разилазили, јер је мене чекала Изборна Јединица, а они су своју функцију већ завршили. Врата авиона су се отворила, али ја нисам видео ни писту, ни хоризонт. Наспрам су била још једна врата – у кабину лифта, и она су се раздвојила на две стране, и већ сам морао сам да уђем у кабину, без иједног пратиоца. Они су стајали иза мојих леђа и ћутали, као што им је налагао Изборни статут. Задах «Белог коња» из њихових уста ме је голицао по потиљку. Из ружичасте дубине лифта очи ми је заблеснуо натпис: «Само једна особа – Изабрани!». Загорачивши пола корака унутра, осврнуо сам се. Оба пратиоца су ме тупо и равнодушно гледали у лице. Механичка врата авиона почела су се затварати као рана. Две половине врата од лифта такође су се спојиле.

Даље су ме свуда пратили електронски светлећи натписи. У лифту и даље, на дубини од 38 спратова под земљом, куда ме је и одвезао овај лифт. Дуго смо се спуштали, дуго... Већ сам рекао да је то био Космички Милитарни Центар, изграђен почетком Четвртог светског рата. А потом преуређен у Изборну Јединицу. Баш ту после 3 дана размишљања, морао сам да извршим последњи избор. Између две снаге. Морао сам да у име целог становништва планете одредим коме баш – Бабајцима или Мамајцима – треба дати предност. И све то – због крви, због проклете крви, због смрдљивих крвних зрнаца, којих се код мене нашло баш толико колико је било!.. (Пауза)

Јер за неких 20-ак минута лифт се зауставио на 30. ... на 37. претпоследњем спрату. Врата су се отворила и права испред себе сам угледао таблу: «Ићи право». Такви натписи су ме и даље пратили свуда, заповедни, у безличном облику, тачно као команде за пса: «Ићи право», «Ићи лево!», «Притиснути дугме десно», «Чекати!», «Добити ручак!», «Добити вечеру!», «Слушати информацију!», «Одморити се!», «Умити се!», «Доручковати!», «Слушати информацију!», «Слушати информацију!»

«Слу-ша-ти-и! Информацију-у-у!»

Информације су ме пратиле сва три дана. Педесет минута информација – десет минута одмора. И од 11 увече до 7 ујутру – пауза за спавање. Према изборном статуту информације су биле равномерно расподељене, напола између Бабајаца и Мамајаца, са тачношћу у секунду.

У 7 ујутру одмах би се са звучним информацијама укључили и светлећи натписи: «Време за јутарњу тоалету, бријање, прање зуба – 40 минута», «Време за доручак – 30 минута». Ја бих се довукао до стола и из прехрамбеног лифта узео бих послужавник са доручком. А тог тренутка ми је по стоти пут поновљено да се Мамајци залажу за добробити свих, а Бабајци за процват сваког. Бабајци теже да свакоме дају стан и посао према професији, а Мамајци – квалитетне медицинске услуге и осигурану старост. Мамајци обећавају да ће се залагати за радне људе, а Бабакци – за радни народ. Мамајци ће свестрану подршку давати развоју науке, а Бабајци ће што је више могуће подићи престиж интелектуалаца. Мамајци ће обезбедити смањење војске и конверзију, а Бабајци обећавају да ће започети што је могуће пре разоружање и демилитаризацију.

После доручка и све до ручка сам имао слободно време, у току ког сам лутао својим апартманом, наилазећи по угловима на светлеће натписе: «Крај сектора за становање! Даљи пролаз забрањен». А изнад врата лифта светлуцали су ретки кристали секундомера: «До почетка изборне процедуре остало је још толико и толико секунди» Табла је била шестоцифрена и када сам први пут ушао у подрум из лифта и осврнуо се, показивала је нешто изнад 250 000. Врата лифта су се отворила, и одбројавање је почело аутоматски. Чак преко четвртине милиона секунди било ми је дато за размишљање.

Оне, те секунде, трепериле су и нестајале већ следећег дана, како сам разумео, последња двојка лево претворила се у јединицу, а после неког времена и у нулу, зоро, бројале су се више не стотине, већ десетине хиљада. Тако сам једном на дугом службеном путу, измучен због одсуства жене, напивши се пива, свратио до секс-шопа, у индивидуалне кабине. У џепу сам имао пуно новчића и утиснуо сам их у отвор, како се чинило скоро га напунивши. Засветлео је екран, почео је филм, али ја га више нисам могао гледати, мој поглед је све време скакао на таблу бројача, где је светлуцао мој новац, умањујући се, падајући некуд у таму, нестајући, новац, претворен у секунде на екрану, пуцкетање давног механичког сата с кукавицом, време, покрет, ток, лет...

А сада су у време претворили моја размишљања, моју самоћу. Негде далеко изнад главе је била површина планете, планине, пустиње, и океани, градови, аутопутеви и људи, људи, људи... Ти људи су сваког минута чули моје име и чекали моју акцију. Или можда то сада тако мислим. Можда ме нису ни помињали нити су мислили о мени. Просто су живели сви својим животима, и шта их је било брига за онај Велики Избор, који сам морао ускоро да учиним, притиснувши једно од два дугмета на пулту у Сали за гласање: зелену леву за Бабајце, плаву десну за Мамајце... Или можда обрнуто? Толико је већ времена прошло да сам и заборавио... Да, за... Зелена је морала бити лева, плава – десно! Бабајци хоће добробит за све, а

Мамајци процват за сваког. А негде далеко, далеко изнад мене, високо, високо или чак дубоко, дубоко, јер су чак и на другој половини планете живели, ходали, дисали, чекали на мене моја стара мајка, моја жена и троје моје деце, Лоло, Боло и Миоло, осам, једанаест и птнаест година. Да бих се вратио њима, морао сам извршити Велики Избор.

Ипак сам га направио. Али о томе касније. Све по реду. Све у своје време...

На табли лево појавила се друга нула. Свуда по мом апартману засветлело је продорно плаво сигнално светло. Око 3 сата ми је остало до Великог Избора. Тада сам већ коначно изгубио сваку оријентацију у времену. Спавао сам, дремао, када би ми се прохтело ловећи крајичком уха металне гласове спикера, који су ми читали предизборне информације. А у последњих 10 хиљада секунди читање је било заустављено. Ја сам имао времена да се сконцентришем и дефинитивно одаберем. Уместо тога, ја сам заспао од нервне исцрпљености, од неподношљиве мисли да ћу ускоро притиснути једно од 2 дугмета и да ће у свету коначно загосподарити једна од две силе.

Уморио сам се и задремао у фотељи испред малог сточића, јер кревет је након мог буђења и устајања преко дана обавезно нестајао у зиду. Пробудило ме је оштро зујање и црвене нуле су трепериле на табли: 000 000! На улазу у мој стан већ су се отворила сребрнкаста врата лифта, и црвени натпис изнад њих је заповедао: «Ући у лифт!». Ја сам се покорио. А шта сам могао да урадим? Шта сам друго могао?

За мене неочекивано лифт је пошао не горе, већ доле, на некакав тајни, непознати спрат 38-А, како се испоставило. Мада су могли постојати и 38-Б и 40-У, откуд сам знао. Уосталом, није ни занимљиво. Све се већ завршило. Тако да ћу продужити своју причу.

Изборни статут сам знао напамет. Али знати и разумети – није увек исто. Када су ме врата пропустила на спрат 38-А и затворила се, ја сам са ужасом схватио да ће се сада она отворити тек када направим избор.

НАСТАВИЋЕ СЕ...

Превод: Милица Симић

Авторські роботи

Написати, нагласити. Надање нечему необичном. Непрепуштање неоствареним надама. Надолажење нових неочекиваности. Наилазак нових несрећа. Налет. Ништавило. Нова напрегнутост. Ново надахнуће наводи на нешто необично, нестварно, незамисливо. Налажење на новом, невидјеном налазишту. Нада нас носи на неограничено, несхваћено, неразумљиво небо.

Душка Здравковић

Савети

Слушајући своје срце слушамо себе. Склањајући страх са сопствене стазе, следимо своје снове. Снови, свилом саткани, смеше се само срећнима. Срећу стећи, сакрити, своје сунце спасити, сенку сумње сасвим склонити, слагалицу своје судбине спретно сложити. Само самосвесни, слободни, свој свет сачуваће. Суштину ствари схватиће, сутрашњицу сачекаће, спремни свој судњи сат славиће.

Јелена Павлов

Досада даје дар друштву – дружења дуо – диригент.
Детету дрво дуго долази да донесе дрхтаву даску – дар.
Другови долазе до дара, деле дрангулије.
Дебели добаци диск... Дотрча Дими – држ, држ.
Далеко додаје.
Долеће динар! Дилема... Досада доводи до дроге. Дрога до дна!
Дубоко, далеко дрхти див – даире. Докле?
Докази, динамика, дозе.
Да, драгуљи, дијаманти до друма докотрљани.
Даће дим, даље.
Дух дозива доброћудно.
Дрогом до дна.
Дошли. Докрајчили досаду.
Доста!

Емина Симић

Сретен, сликар, стрпљиво седи. Смишља. Сат стоји. Сретен скаче. Склања све ситнице са стола. Спрема собу. Сматра, синуће свашта.

Здравка Дрљача

ДИВЉИ ПЛЕС

Руслана Лижичко је данас једна од најпопуларнијих особа у Украјини. Она је мултиталентована особа, бави се певањем и глумом, и своје прве ноте јавно је отпевала већ као девојчица, како то већ и бива... Затим неколико година наступа на фестивалима у Украјини и околним словенским земљама, да би затим дошао и први албум, прва турнеја, интервјуи, слава. Међутим, и то је само почетак.

Када је 2003. године изашао албум ПЛЕСОВИ ДИВЉИНЕ, није прошло ни сто дана, а водећи људи из њене издавачке куће нашли су се у њима до тад непознатој ситуацији. Сто хиљада продатих примерака, и платинасти албум, први у Украјини, донели су Руслани мега популарност.

Албум је настао као део ГУЦУЛСКОГ ПРОЈЕКТА. Постоји негде у Карпатима народ – Гуцули, који већ вековима чува своје обичаје, јединствену културу и непромењен начин живота. Њихов фолклор је основа овог албума, њихов оптимизам и животна радост дали су песмама динамику и оригиналност, учинили их јединственим и непоновљивим. У овом пројекту поред Руслане учествује и преко сто гуцулских инструменталиста, рок бенд, оркестар Лавовске опере, као и плесачи Лавовског балета. Звук који доминира албумом је оно што се данас зове world ethno, у свом најбољем облику, и продукцијски урађен савршено, далеко изнад критеријума који важе у источној Европи.

Убрзо након изласка албума креће и промотивна турнеја по Украјини. У стилу највећих светских звезда, сваки концерт је спектакл, сценски и кореографски осмишљен у истом духу као и албум. Мноштво шарених костима, наравно инспирисаних гуцулским народним мотивима, сензационалне кореографије које остављају без даха, и ритам дивљине који остаје у ушима још дуго након слушања. Све заједно, албум је јединствен спој старог и новог, народног и модерног, а

вештина којом су те ствари уклопљене чине овај албум ремек-делом у светским оквирима.

Међутим ни то није све. Мај 2004. могао би бити још један нови почетак за Руслану. Наиме 12.маја ће преко 400 милиона лјуди који прате директан пренос избора за песму еуровизије гледати и слушати Русланин наступ. Песма која ће представљати
Вікно Відоме і невідоме про Україну

Украјину зове се Дикі танці, као и последњи албум и представља његов логични наставак. Руслана се храбро одлучила да песму отпева на свом матерњем, украјинском језику, тј. да не искористи право које користе готово сви извођачи – да пева на енглеском. То ће самим тим бити и први пут да толики аудиторијум слуша овај језик, јер је прошлогодишњи представник на првом појављивању Украјине на овом фестивалу такође певао на енглеском.

У сваком случају ово је јако добра прилика да се промовише како извођач тако и сама држава, поготово кад је у питању звезда оваквог калибра. И док већина певача који се надају интернационалном успеху помало бојажљиво куца на европска врата, смерним и невиним песмама о љубави, миру у свету и загађењу околине, Руслана има другачију стратегију. Моћни ритам карпатских врлети, сјајан глас и дивљи плес убедиће и највећег скептика да Украјина и те како има шта да понуди Европи.

Марко Станисављевић